

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 – EEN NIEUWE POLITIEKE FORMULE	11
<i>Sophie van Bijsterveld en Hans-Martien ten Napel</i>	
LEGITIMITEIT	
HOOFDSTUK 2 – DEMOCRATISCHE TEGENKRACHTEN, TOEN EN NU	35
<i>Carinne Elion-Valter</i>	
STAAT	
HOOFDSTUK 3 – TOCQUEVILLE ALS HET REDELIJKE ALTERNATIEF VOOR DE HEDENDAAGSE STAATSINRICHTING	57
<i>Hans-Martien ten Napel</i>	
POLITIEK	
HOOFDSTUK 4 – ‘... UW WIL GESCHIEDE ...’ THEOCRATIE, DEMOCRATIE EN DE VRAAG NAAR DE POLITIEKE WIL	83
<i>Marin Terpstra</i>	
INSTITUTIES	
HOOFDSTUK 5 – VERSLAAFD AAN DE VRIJHEID, BEAUMONTS MARIE OF DE SLAVERNIJ IN DE VERENIGDE STATEN	105
<i>Carinne Elion-Valter</i>	

IDENTITEIT

HOOFDSTUK 6 – RELIGIE EN DE ZIEL VAN DE DEMOCRATISCHE MENS	129
<i>Timo Slootweg</i>	

BURGERSCHAP

HOOFDSTUK 7 – BETROKKEN BURGERS EN HET BEZIELEND VERBAND	153
<i>Renée Wagenvoorde</i>	

KERK

HOOFDSTUK 8 – RELIGIE EN KERK: EEN MAATSCHAPPELIJK PERSPECTIEF	175
<i>Sophie van Bijsterveld</i>	

THEOLOGIE

HOOFDSTUK 9 – PUBLIEKE THEOLOGIE EN DEMOCRATIE	197
<i>Christoph Hübenthal</i>	

NOTEN	219
--------------	------------

OVER DE AUTEURS	237
------------------------	------------

UITGEBREIDE INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 – EEN NIEUWE POLITIEKE FORMULE	11
<i>Sophie van Bijsterveld en Hans-Martien ten Napel</i>	
1. Een nieuwe politieke formule	11
2. Waarom Tocqueville?	20
3. Tocqueville in zijn tijd	26
4. Tocqueville en Nederland	29
LEGITIMITEIT	
HOOFDSTUK 2 – DEMOCRATISCHE TEGENKRACHTEN, TOEN EN NU	35
<i>Carinne Elion-Valter</i>	
1. Democratie	35
2. Tocquevilles democratische tegenkrachten	37
3. Aristocratie als analysekader en denkvoorbeeld	44
4. Betekenis voor hedendaagse reacties: publieke waarden en religie	53
5. Tot besluit	55
STAAT	
HOOFDSTUK 3 – TOCQUEVILLE ALS HET REDELIJKE ALTERNATIEF VOOR DE HEDENDAAGSE STAATSINRICHTING	57
<i>Hans-Martien ten Napel</i>	
1. Inleiding	57
2. De gedaanteverandering van het moderne constitutionalisme	59
3. De liberaal-democratische consensus	64
4. Postliberalisme	66

5. Het Tocquevilliaanse alternatief	70
6. Het Nederlandse partijlandschap	74
7. Tot besluit	79

POLITIEK

HOOFDSTUK 4 – ‘... UW WIL GESCHIEDE ...’ THEOCRATIE, DEMOCRATIE EN DE VRAAG NAAR DE POLITIEKE WIL **83**

Marin Terpstra

1. Inleiding: een politiek-theologisch perspectief op democratie	83
2. Rousseau en Tocqueville over de rol van God in de democratie	87
3. De leer van het beste bewind: democratie en theocratie	91
4. De maatschappelijke ordening van macht	94
5. De openbaring van de wil (van God of van het Volk)	97
6. Uw wil geschiede: maar wiens wil?	101

INSTITUTIES

HOOFDSTUK 5 – VERSLAAFD AAN DE VRIJHEID, BEAUMONTS MARIE OF DE SLAVERNIJ IN DE VERENIGDE STATEN **105**

Carinne Elion-Valter

1. Beaumont en Tocqueville	105
2. Ludovic en Marie	108
3. Zoektocht naar de vorm	110
4. Kritiek van de onvrijheid	112
5. Illusies van de romantiek	116
6. Aristocratisch en Frans alternatief	120
7. Democratische illusies	121
8. Religie als historisch monument	125
9. Betekenis voor vandaag	126

IDENTITEIT

HOOFDSTUK 6 – RELIGIE EN DE ZIEL VAN DE DEMOCRATISCHE MENS	129
<i>Timo Slootweg</i>	
1. Inleiding	129
2. Tocqueville over democratie en associatie	131
3. Actualiteit, identiteitspolitiek en de democratische samenleving	133
4. Augustinus en zijn <i>Belijdenissen</i>	135
5. Religie en democratie	141
6. Kierkegaard en de Revolutie	143
7. Geloof in democratie	146
8. Slotbeschouwing	149

BURGERSCHAP

HOOFDSTUK 7 – BETROKKEN BURGERS EN HET BEZIELEND VERBAND	153
<i>Renée Wagenvoorde</i>	
1. ‘Het hogere’ als inspiratie voor burgerschap	153
2. De notie van burgerschap	156
3. Burgerschap als antwoord op het diversiteitsvraagstuk	157
4. De Big Five van burgerschap	157
5. Een bezielend verband bij burgerschap	159
6. Integratiebeleid als uiting van een seculier zelfbeeld	160
7. Religie als waardenkader en inspiratiebron voor burgers	164
8. De klimaatmars; de <i>imagined community</i> of het grote verhaal	168
9. Conclusie: van gedeelde identiteit naar het grotere verhaal	172

KERK

HOOFDSTUK 8 – RELIGIE EN KERK: EEN MAATSCHAPPELIJK PERSPECTIEF 175

Sophie van Bijsterveld

1. Inleiding 175
2. Tocqueville: een antenne voor religie 177
3. Tocqueville: de werking van religie in een democratie 179
4. Religie in de Nederlandse democratie: verzuiling en ontzuiling 180
5. Tocqueville: religie, vrijheid en staatsvorming 182
6. Nederlands publiek domein en maatschappelijk onbehagen 185
7. Wie is aan zet? 189
8. Tocqueville: nog eens kerkelijke succesfactoren 192
9. En kerken zelf? 194
10. Conclusie 196

THEOLOGIE

HOOFDSTUK 9 – PUBLIEKE THEOLOGIE EN DEMOCRATIE 197

Christoph Hübenenthal

1. Tocqueville en publieke theologie – een kleine genealogie 197
2. Tocquevilles bevinding: de contingentie van een stabiele democratie 198
3. Twee modellen van publieke theologie 202
4. Een niet-theocratisch, maar wel theologisch model van publieke theologie 204
5. Concretisering 208
6. Publieke theologie en de contingente voorwaarden van de democratie 212

NOTEN 219

OVER DE AUTEURS 237